

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

TILASTOLAIN UUDISTAMINEN

Rekisteritutkimuksen tukikeskuksen seminaari 12.12.2011

Kunta- ja aluehallinto-osasto
Lainsäädäntöneuvos Ilkka Turunen

Tilastolain uudistaminen

Uudistuksen taustaa

- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus Euroopan tilastoista (EY N:o 223/2009) → EU:n tilastoasetus
- ”Suomi 2020 – Tuumasta toimeen” (valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 11/2010)
- Valtiovarainministeriön asettaman tilastotoimen tehostamista ja alueellistamista valmistelevan työryhmän loppuraportti (1.3.2010)
- ”Tutkimuksen tietoaaineistot - Olennaisen käsikirja päättäjille” (Tutkimuksen tietoaaineistot-selvityshankkeen raportti 2011)
- ”Tieto käyttöön - Tiekartta tutkimuksen sähköisten tietoaaineistojen hyödyntämiseksi” (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2011:4)
- ”Tuottava ja uudistuva Suomi – Digitaalinen agenda vuosille 2011-2020” (Arjen tietoyhteiskunnan neuvottelukunta)
- Valtioneuvosto periaatepäätöksen julkisen sektorin digitaalisten tietoaaineistojen saatavuuden parantamiseksi ja uudelleenkäytön edistämiseksi (maaliskuu 2011).
- Pääministeri Kataisen hallituksen ohjelman kirjaukset julkisin varoin tuotettujen tietojen uudelleenkäytöstä.

Tilastolain uudistaminen

Uudistuksen organisointi

- VM asetti 30.8.2010 työryhmän selvittämään:
  - tilastolain ja muun valtion tilastojen tuotantoa ja käyttöä koskevan lainsäädännön muutostarpeet, sekä
  - valmistelemaan tarvittavat uudistusehdotukset lainsäädäntöön.
- Työryhmän toimikausi 1.10.2010 - 31.12.2011.
- Työryhmän kokoonpano: VM (HKO, BO, KO), OKM, MMM/Tike, tietosuojavaltuutetun toimisto, TK, THL, Tullihallitus, Elinkeinoelämän tutkimuslaitos, Palkansaajien tutkimuslaitos, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus, Pellervon taloudellinen tutkimuskeskus, Helsingin yliopisto, Suomen kuntaliitto ja Elinkeinoelämän keskusliitto.

Tilastolain uudistaminen

Uudistuksen organisointi

- Työryhmän tehtävät:
  1. Selvittää ja täsmentää tilastolain muutostarpeet.
  2. Selvittää ja täsmentää tilastojen tuotantoa ja käyttöä koskevat välttämättömät muutostarpeet valtion tilastotoimea koskevaan erityislainsäädäntöön.
  3. Valmistella tekemiensä selvitysten perusteella hallituksen esityksen muotoon ehdotus tilastolain muuttamiseksi. Esityksen tulee sisältää myös valtion tilastojen tuotantoa ja käyttöä koskevan erityislainsäädännön välttämättömät muutosehdotukset.
  4. Tehdä muut tarvittavat uudistus- ja kehittämissuositukset.

Tilastolain uudistaminen

Keskeisimmät muutosehdotukset

1. Ammatillinen riippumattomuus
2. Tieteellisen tutkimuksen edistämistavoite
3. Tietojen säilytysaika
4. Tietojen salassapito ja julkisuus
5. Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen
6. Julkiseen käyttöön tarkoitetut tiedostot
7. Tietojen luovuttamisen tavat ja keinot
8. Tiedonantovelvollisuus
9. Yritys- ja toimipaikkarekisterin tietojen julkisuus
10. Tilastokeskuksen salassa pidettävien tietojen luovuttaminen
11. Uhkasakon asettamista koskeva toimivalta
12. Tilastosalaisuuden rikkominen
13. Hallintopäätöksen tiedoksi antaminen
14. Muutoksenhaku
15. Muut muutosehdotukset

Tilastolain uudistaminen

Muutosehdotusten keskeiset tavoitteet

- Yhdenmukaistaa kansallinen tilastointia koskeva lainsäädäntö uuden Euroopan tilastoista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU:n tilastoasetus) kanssa.
- Edistää tilastotarkoituksia varten kerättyjen tietojen nykyistä laajempaa hyväksikäyttöä erityisesti tieteellisessä tutkimuksessa.

Tilastolain uudistaminen

1. Ammatillinen riippumattomuus

- Lain 2 §:ään, joka koskee valtion tilastotoimea ja tilastoja laativia viranomaisia, ehdotetaan lisättäväksi seuraava säännös:

”Tilastoviranomaiset ja tilastoja laativa muut viranomaiset ovat ammatillisesti riippumattomia hoitaessaan tilastojen kehittämiseen, tuottamiseen ja jakeluun välittömästi liittyviä tehtäviä. Näiden viranomaisten on toimittava puolueettomasti, objektiivisesti, luotettavasti ja kustannustehokkaasti sekä huolehdittava tilastosalaisuuden suojaamisesta.”

- Muutosehdotus perustuu:
  - EU:n tilastoasetus 1 artikla ja 2 artikla 1 a-kohta sekä johdanto-osa 20 kohta
  - Komission tiedonanto Euroopan parlamentille ja neuvostolle KOM(2011) 211, joka koskee eurooppalaisten tilastojen laadunhallinnan tehostamista.

Tilastolain uudistaminen

2. Tieteellisen tutkimuksen edistämistavoite

- Lain 3 §:ää, joka koskee lain tarkoitusta, ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä nykyisten tarkoitusten lisäksi todettaisiin nimenomaisesti seuraavaa:

”Lain tarkoituksena on myös edistää tilastotarkoituksia varten kerättyjen tietojen käyttöä tieteellisissä tutkimuksissa ja yhteiskuntaoloja koskevissa tilastollisissa selvityksissä”.

- Muutosehdotus perustuu:
  - EU:n tilastoasetus 23 artikla ja johdanto-osa 26 kohta

Tilastolain uudistaminen

3. Tietojen säilytysaika

- Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 10 a § seuraavasti:

”Tilastoviranomainen ja tilastoja laativa muu viranomainen saa säilyttää tilastotarkoituksiin keräämänsä tiedot niin kauan kuin se on tämän lain tarkoituksen toteuttamisen kannalta välttämätöntä, jollei tietojen säilyttämisestä säädetä toisin edellä tarkoitettua viranomaista koskevassa muussa laissa. Tämän jälkeen tiedot on hävitettävä yhden vuoden kuluessa, jollei arkistolaitos arkistolain (831/1994) nojalla määrää tietoja säilytettäväksi pysyvästi. Tietojen säilyttämisen välttämättömyyden arvioinnissa on otettava huomioon, mitä henkilötietolain 12 §:n 2 momentissa säädetään.”

- Muutosehdotus perustuu:
  - Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan lailla säätämisen vaatimus koskee mm. henkilötietojen säilytysaika (esim. PeVL 14/2002).

Tilastolain uudistaminen

4. Tietojen salassapito ja julkisuus

- Lain 12 §:n 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi seuraavasti:
”Tilastotarkoituksia varten annettujen tietojen julkisuudesta ja salassapidosta sekä tietoja koskevasta vaitiolovelvollisuudesta ja hyväksikäyttökiellosta on voimassa, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään. Lain 24 §:n 1 momentin 16 kohta ei kuitenkaan koske tilastoja laativan viranomaisen hallussa olevia valtion ja kunnallista viranomaista, sen toimintaa ja tehtäviä sekä julkisten palvelujen tuottamista kuvaavia tietoja eikä tämän lain 18 §:ssä tarkoitettuja yrityksiä ja yhteisöjä koskevia tietoja.”
- Muutosehdotus perustuu:
  - Vaitiolovelvollisuuden ja hyväksikäyttökiellon laajuuden selkiyttäminen, koskee myös muita kuin viranomaiskäyttäjiä.
  - Tilastosalaisuuden suhdetta yleiseen julkisuusperiaatteeseen täsmennetään ja selkeytetään.

Tilastolain uudistaminen

5. Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen (1)

- Lain 13 § (2 mom.) ehdotetaan muutettavaksi seuraavasti:

”Tilastoviranomainen voi luovuttaa tilastotarkoituksiin keräämiään salassa pidettäviä tietoja:

1) tieteellistä tutkimusta ja yhteiskuntaoloja koskevaa tilastollista selvitystä varten;

2) toiselle tilastoviranomaiselle sen toimialaan kuuluvan tilaston kehittämistä, tuottamista ja laadunparannusta varten;

3) muulle Euroopan tilastojärjestelmään kuuluvalla viranomaisella (ESS-viranomainen) sen vastuulla olevan Euroopan tilaston kehittämistä, tuottamista ja laadunparannusta varten;

4) Suomen Pankille sen vastuulla olevan Euroopan tilaston kehittämistä, tuottamista ja laadunparannusta varten.”

Muutosehdotus perustuu:

- EU:n tilastoasetus 21 ja 23 artiklat sekä (4-kohdan osalta) Euroopan keskuspankin valtuuksista kerätä tilastotietoja annettu asetus (EY N:o 951/2009)

Tilastolain uudistaminen

5. Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen (2)

- Lain 13 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi momentti (3) seuraavasti:
”Tilastoviranomainen ei saa luovuttaa 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa sellaisia tilastoyksikön tunnistetietoja, joiden perusteella tilastoyksikkö voidaan tunnistaa suoraan. Tilastoviranomainen voi kuitenkin edellä tarkoitetuissa tilanteissa antaa käyttöoikeuden sellaisiin salassa pidettäviin tietoihin, joiden perusteella tilastoyksikkö voidaan tunnistaa välillisesti. Välttämättömät tunnistetiedot voidaan luovuttaa 2 momentin 2-4 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa.”
- Muutosehdotus perustuu:
  - EU:n tilastoasetus 3 artikla 6 kohta (tilastoyksikkö), 3 artikla 9 kohta (suora tunnistaminen), 3 artikla 10 kohta (välillinen tunnistaminen), 21 artikla (luovuttaminen) ja 23 artikla (käyttöoikeus)

Tilastolain uudistaminen

6. Julkiseen käyttöön tarkoitetut tiedostot

- Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 13 a § seuraavasti:

”Tämän lain 12 §:ssä tarkoitetun salassapidon estämättä tilastoviranomainen voi tuottaa ja antaa julkiseen käyttöön sellaisia tilastotarkoituksiin kerätyistä tiedoista muodostettuja tiedostoja, joista on poistettu tunnistetiedot ja jotka on käsitelty siten, ettei tilastoyksikköä voida tunnistaa suoraan tai välillisesti.”

- Muutosehdotus perustuu:
  - EU:n tilastoasetuksen 19 artikla

Tilastolain uudistaminen

7. Tietojen luovuttamisen tavat ja keinot

- Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 13 b § seuraavasti:

”Tilastotarkoituksiin kerättyjä tietoja voidaan luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla, muussa teknisesti tai sähköisesti käsiteltävässä muodossa, kirjallisesti tai muulla tarkoitukseen soveltuvalla turvallisella ja luotettavalla tavalla.”

- Muutosehdotus perustuu:
  - Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan lailla säätämisen vaatimus koske mm. mahdollisuutta luovuttaa henkilötietoja teknisen käyttöyhteyden avulla (esim. PeVL 12/2002 ja 14/2002).

Tilastolain uudistaminen

8. Tiedonantovelvollisuus

- Lain 15 §:n 1 momentti ehdotetaan muutettavaksi seuraavasti:

”Valtion viranomaiset ovat velvollisia antamaan salassapitosäännösten estämättä tilastokeskukselle tilastojen laatimisen kannalta välttämättömät henkilötiedot, jotka kuvaavat henkilön:

-----
3) tuloja, sosiaalietuuksia, varallisuutta, omistamista ja hallintaa tai muuta taloudellista asemaa;

-----
6) liikenneonnettomuuteen ja tapaturmiin osallisuutta sekä niiden syitä ja seurauksia;

-----
9) poliisiin, rajavartiolaitoksen ja tullihallituksen palvelujen käyttöä tai näiden viranomaisten toiminnan kohteena olemista;”

- Lain 15 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi momentti (2) seuraavasti:

”Valtion viranomaiset ovat lisäksi velvollisia antamaan salassapitosäännösten estämättä tilastokeskukselle tilastojen laatimisen kannalta välttämättömät tiedot, jotka kuvaavat henkilön, yrityksen tai yhteisön omistaman tai hallitseman rakennuksen lämmitysenergiamuotoa ja energiankäyttöä.”

- Muutosehdotus perustuu:
  - Rekisteripohjaisen, keskitetyn tiedonkeruun edistäminen ym.

Tilastolain uudistaminen

9. (Tilastokeskuksen) Yrityksiä ja yhteisöjä koskevien tietojen julkisuus

- Lain 18 §:n 2 momentti ehdotetaan muutettavaksi seuraavasti:

Elinkeinon- ja ammatinharjoittajien, yhteisöjen ja säätiöiden osalta julkisia ovat tiedot:

1) yritys- ja yhteisötunnuksesta ja sen voimassaoloajasta, oikeudellisesta muodosta, nimestä, toimialasta, kielitunnuksesta, kotikunnasta sekä (julkisesta) osoitteesta ja muista (julkisista) yhteystiedoista;

-----

4) liikevaihdon suuruusluokasta ja yrityksen tai toiminnan tyyppiluokittelusta;

-----

7) arvonnisäverovelvollisuudesta, alkutuottajuudesta, työnantajana toimimisesta ja ennakkoperintärekisteriin merkitsemisestä;

- Muutosehdotus perustuu:
  - Sääntelyn selkiyttäminen ja yksikötason tiedon käyttötarpeet.

Tilastolain uudistaminen

10. (Tilastokeskuksen) Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

- Lain 19 §:n 1 momentti ehdotetaan muutettavaksi seuraavasti:
”Sen lisäksi, mitä 13 §:n 1-4 momentissa säädetään, tilastokeskus voi luovuttaa tieteellistä tutkimusta ja yhteiskuntaoloja koskevaa tilastollista selvitystä varten tunnistetietoineen tiedot iästä, sukupuolesta, koulutuksesta, ammatista ja sosioekonomisesta asemasta edellyttäen, että tietojen saajalla on henkilötietolain mukainen oikeus käsitellä näitä tietoja.”
- Muutosehdotus perustuu:
  - Sääntelyn selkiyttäminen ja yksikötason tiedon käyttötarpeet.

Tilastolain uudistaminen

11. Uhkasakko

- Lain 23 § ehdotetaan muutettavaksi seuraavasti:

”Jos tiedonantovelvollinen laiminlyö tietojen antamisen määräaikana, voi 2 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettu tilastoviranomainen asettaa tietojen antamisen tehosteeksi uhkasakon siten, kuin siitä uhkasakkolaissa (1113/1990) säädetään. Uhkasakon asettamisen edellytyksenä on 6 §:ssä tarkoitettujen neuvottelujen käyminen.”

- Muutosehdotus perustuu:
  - Toimivaltaiseksi uhkasakkoviranomaiseksi aluehallintoviraston sijasta tilastoviranomainen.

Tilastolain uudistaminen

12. Tilastosalaisuuden rikkominen

- Lain 24 §:n 1 momentti ehdotetaan muutettavaksi seuraavasti:
”Rangaistus 12 ja 13 §:ssä säädetyn salassapitovelvollisuuden sekä vaitiolovelvollisuuden ja hyväksikäyttökiellon rikkomisesta tuomitaan rikoslain (39/1889) 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teko ole rangaistava rikoslain 40 luvun 5 §:n mukaan tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.”
- Muutosehdotus perustuu:
  - Sääntelyä selkiyttävä muutosehdotus, joka perustuu lain 12 §:ään tehtyyn muutosehdotukseen ja JulkL 23 §:n säännöksiin.
  - Vaitiolovelvollisuus ja hyväksikäyttökielto koskevat myös muita kuin viranomaiskäyttäjiä.

Tilastolain uudistaminen

13. Hallintopäätöksen tiedoksianto

- Lain 26 § ehdotetaan muutettavaksi seuraavasti:

"Tilastoja laativan viranomaisen päätös saadaan antaa asianosaiselle tiedoksi lähettämällä se postitse. Jollei valituksen yhteydessä muuta näytetä, katsotaan valittajan saaneen päätöksestä tiedon seitsemäntenä päivänä sen jälkeen, kun päätös on annettu postin kuljetettavaksi. Tilastoja laativan viranomaisen päätös voidaan antaa asianosaisille tiedoksi myös sähköisesti siten, kuin sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003) säädetään."

- Muutosehdotus perustuu:
  - Hallintolain 10 §:n asianosaisen määritelmä.
  - Laki sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa 2 ja 18 §.

Tilastolain uudistaminen

14. Muutoksenhaku

- Lain 27 §:n otsikko ja säädöksen sisältö ehdotetaan muutettavaksi seuraavasti:

Oikaisuvaatimus ja muutoksenhaku

Se, jonka oikeutta, etua tai velvollisuutta tilastoja laativan viranomaisen tämän lain nojalla tekemä päätös koskee, saa vaatia siihen oikaisua tältä viranomaiselta siten kuin hallintolaissa (434/2003) säädetään.

Tilastoja laativan viranomaisen oikaisuvaatimuksen johdosta antamaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Päätös voidaan panna täytäntöön lainvoimaa vailla olevana, jollei valitusviranomaisen kiellä täytäntöönpanoa.

- Muutosehdotus perustuu:
  - Hallintolain 49 a - 49 g §:n säännökset oikaisuvaatimusmenettelystä.

Tilastolain uudistaminen

15. Muut muutosehdotukset

- Tilastolakiin eräitä teknisiä ja terminologisia muutoksia ja ajantasaistuksia
- Maaseutuelinkeinotilastoista annetun lain 2 ja 3 §:ä ehdotetaan muutettavaksi siten, että eräitä em. laissa olevia säädösviittauksia ajantasaistettaisiin sekä maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen tiedonsaantioikeutta eräin osin laajennettaisiin.

KIITOS!

Valtiovarainministeriö
Kunta- ja aluehallinto-osasto
Lainsäädäntöneuvos Ilkka Turunen
ilkka.turunen@vm.fi
puh. 050 563 5730